

Dokument 2 — Vlastní životopis Jiřího Koláře¹²

Jiří Kolář

Narozen 24. září 1914 v Protivíně.

Otec František Kolář narozený v Protivíně r. 1880 byl pekař.

Matka rozená Anna Šimáková narozená ve Ždírci u Plzně, švadlena.

Sourozenci: Zdena Kolářová, provdaná Cihlářová{,} nynější bydliště: Kutná Hora, Stalingradská, narozena v Písku r. 1909, po dobu matčiny nemoci byla doma a potom jako tovární dělnice v Kablo Kladno. Členka KSČ.

Marie Kolářová, provdaná Me[?]ssanyová, p[ro]v[od]zdejší Kejmarová, nynější bydliště: Protivín, Jiráskova 287, tovární dělnice. Členka KSČ.

Alois Kolář, nar. r. 1916, číšník, žije v Písku, Heydukovo náměstí, pokud vím, byl členem Soc. demokracie.

Můj vlastní životopis začíná v Protivíně. Na nejranější mládí mám nejlepší vzpomínky, teprve s přibývajícím věkem chápu nedostatek a bídu, která svírala naši rodinu tak, že jsme se museli přestěhovat do Kladna. Bylo to v mých osmi letech. Zde otec našel práci a vedlo se nám tak, že jsme se stěhovali z bytu do bytu; jednou dvě místnosti, potom jedna podkrovní místnost v Újezdě pod Kladnem.¹³ Tam ten nešerednější život v mých vzpomínkách: naprostý nedostatek všeho, sebevražedné pokusy matky, její nemoc, rozchod s otcem.

Když jsem vychodil měšťanku, přestěhovali jsme se znovu do Kladna. Bydleli jsme vedle truhláře a tak jsem se také stal truhlářem. Můj mistr byl František Kříšťán.¹⁴ Tahal jsem celý rok káru a k ponku jsem se nedostal, snad pro tělesnou slabost, snad pro nezáměr mistra. Otec mi opatřil jiné místo, a to u truhláře Bedřicha Trojana,¹⁵ kde jsem se také vyučil. Od té doby se datuje také mé politické uvědomování. Konjunktura, stávky, nezaměstnanost, všechno dohromady s kladenským prostředím mě organicky dovedlo do mládežnických organizací KSČ.

V té době již matka nadobro onemocněla, takže se nemohla zvednout z postele a já nastoupil do života jako nezaměstnaný. Bratr byl v učení, sestra Marie chodila po domech prodávat vejce a druhá sestra, Zdena, chodila uklízet. Protože babička z matčiny strany měla pensi a žila sama, přestěhovala se k nám do Kladna a pomáhala nám v živobytí. Umřela však velmi brzy.

¹² Administrativní svazek Jiří Kolář, arch. č. V 1090 MV, č. j. 25884/53, s. 12–15. Archiv bezpečnostních složek ČR.

¹³ Obec zaniklá v 60. letech 20. století výstavbou kladenských hutí.

¹⁴ František Kříšťán, truhlář. V *Adresáři* z r. 1932 uváděn jako František Kříšťán nebo Kříšťán, truhlář, čp. 2III, Tuchoraz I., dnešní Ant. Suchého. V *Adresáři města Kladna* (1949): František Kříšťán, předseda Řemeslnické besedy v Kladně.

¹⁵ Bedřich Trojan, truhlář, Váňova čp. 1467, prodejna nábytku Masarykova tř. čp. 292 (*Adresář* 1932).

V těch letech jsem se seznámil blíž s literaturou a začínal jsem psát. Vznikalo hnutí pokrokové mládeže: Svaz mladých.¹⁶ Byl jsem zde organizován a zvolen funkcionářem kladenského výboru. Trampské hnutí mně pomohlo seznámit se s vedoucími členy KSČ. Tehdy jsem měl jít také na vojnu, ale byl jsem neodveden pro tělesnou slabost. V čase vznikající Lidové fronty¹⁷ jsem se stal členem Svazu přátel SSSR¹⁸ a členem recitačního kroužku Antikoro. Jezdili jsme nebo chodili po stranických, družstevních, kulturních schůzích a přednášeli a hráli krátké agitky. V těchto letech jsem se seznámil se s Václavem Pekárkem, Klabíkem,¹⁹ Brandem a jinými, kteří si všimli mého zájmu o literaturu a zvláště Pekárek mě všemožně podporoval.

V roce 1936 jsem dostal místo ve Včele.²⁰ Napřed jsem dělal všechno, co bylo třeba, potom jsem se dostal k ponku a později jsem pracoval ve strojně truhlárny. V té době jsem měl tolik napsaných básní, že jsem si troufal je poslat básníku Františku Halasovi,²¹ který vydával v naklad. Petr v Praze edici začínajících autorů nazvanou První knížky. Halas moji knihu vlídně přijal a po roce ji také vydal, to bylo v září r. 1941.²² V té době jsem přišel také k těžkému úrazu, při kterém mně byl amputován palec pravé ruky. Zapomněl jsem, že jsem, vstupem do zaměstnání ve Včele, vstoupil do odborů, tehdy ještě Rudých odborů²³ a byl jsem přijat do KSČ. Po rozpuštění strany jsme pracovali všichni, kdož jsme byli zaměstnaní ve Včele, ve straně dál. S příchodem nacistů dostal místo ve Včele, která byla přejmenována na Bratrství, také spisovatel Václav Tropp.²⁴ Dělalí jsme spolu však jen nějaký čas. Byli jsme hned na podzim dáni k dispozici pracovnímu úřadu a nasazeni na stavbu vlečky do Srb u Kladna. Strach, úzkost celé doby na mě působil tak těžce, že jsem myslel na

16 Organizace založená roku 1936 z popudu KSČ, úředně rozpuštěna v říjnu 1938.

17 Koalice komunistických stran se stranami levice včetně socialistů, v roce 1935 vyhlášena VII. kongresem Komunistické internacionály.

18 Svaz založen v dubnu 1931 z iniciativy gottwaldovského vedení KSČ, organizoval přednášky a výstavy o SSSR.

19 Václav Klabík (1898–1977), pedagogický pracovník, vydavatel.

20 Včela, spotřební družstvo. Vzniklo roku 1905, v období první republiky spjato s KSČ. Ve Včele se kromě potravin prodávalo i další spotřební zboží, např. drogistické, domácí potřeby, družstvo mělo vlastní pražírny, balírny, stáčírny, mlékárny a dílny na výrobu nábytku. Roku 1938 se sloučila družstva Včela a Rovnost pod názvem Bratrství. V Kladně Včela měla obvodní sklad na Wilsonově náměstí (dnes nám. Starosty Pavla).

21 František Halas (1901–1949) vedl edici První knížky v letech 1936–1942, celkem zde vyšlo deset básnických debutů.

22 Jde o sbírku *Křestný list*.

23 Souhrnný neoficiální název odborových svazů, vznikly odštěpením z Odborového sdružení československého v letech 1921–1922, v lednu 1939 úředně rozpuštěny.

24 Václav Tropp (1909–1945), truhlářský dělník, autor sociálního románu *Soudruzi* (1938).

sebevraždu a nebyt snad Václava Tropa a Fr. Otcovského, který s námi na vlečce dělal a kteří mně byli skutečnými přáteli, nevěřím, že bych býval svému strachu unikl. Zjištění, že bych si dovedl ublížit mě ponouklo udělat si alespoň zranění a uniknout hrozně dřině a tak alespoň s tělesnou bolestí se dostat ke knihám, na který jsem neměl naprostý čas. Marodil jsem několikrát za sebou delší čas, až mi na to přišli a měl jsem být dán do pracovního tábora. Z tohoto postavení mě dostal František Halas, který se postaral, abych byl přijat do Syndikátu českých spisovatelů²⁵ a zbaven pracovního závazku. Protože jsem neměl peníze, pomáhal jsem roznášet pivo v hostinci svého přítele Václava Pánka,²⁶ který po revoluci zemřel na otravu krve. Všechn svůj volný čas jsem věnoval psaní a studiu. Moje sestra, s kterou jsem po matčině smrti žil ve starém bytě, neboť zatím se bratr oženil, sestra se rozvedla a znovu vdala, Zdena se také vdala a žili jsme společně s jejím mužem ve společné domácnosti.

Když přišla revoluce měl bratr dcerku, sestra Marie dceru a syna a sestra Zdena také dceru.

Po revoluci v květnu 45 jsem byl zvolen jako zástupce mládeže do Rev. MNV²⁷ Kladno. Věnoval jsem se celý mládežnickému hnutí. Napsal jsem knihu básní Sedm kantát, kterou na podzim r. 45 vydalo Družstvo dílo v Praze do jehož organizace mě přivedl malíř Jan Kotík, s kterým jsem se znal od roku 41, kdy několik mladých malířů vystavovalo²⁸ na Kladně v Kračmarově galerii.²⁹ Má kniha mně vynesla přátelství několika jiných umělců, s nimiž jsem v roce 1942 založil tak zvanou Skupinu 42. Nebylo politických rozdílů mezi žádným z nás, všichni jsme byli členy KSČ a všichni jsme věděli, za jakým cílem, jak uměleckým tak ideovým pracujeme. Po příjezdu vládních činitelů ze Sovětského svazu mě bylo nabídnuto místo v redakci Světa sovětů.³⁰ Snad to byla neznalost ruštiny, snad komplex nevzdělanosti, snad přetíženost prací ve Svazu české mládeže³¹ a nabízené místo redaktora nakla-

25 Syndikát českých spisovatelů, profesní spisovatelská organizace.

26 Václav Pánek, řezník, který současně provozoval pohostinství v domě čp. 850, Nové Kladno, VI. ulice (viz *Adresář* 1932). Hostinskou koncesi měl od roku 1933, zřejmě po svém otci Čeňku Pánkovi.

27 Revoluční místní národní výbor.

28 Výstavu Několik mladých na Kladně koncipoval Jiří Kotalík — viz Eva Petrová: *Skupina 42*, Praha, Akropolis/Galerie hlavního města Prahy 1998, s. 54.

29 Čp. 1458 v dnešní Vašatově ulici, soukromá prodejní galerie v letech 1932–1948, majitel František Kračmar (1896–1972), krejčí, sběratel obrazů, po roce 1948 krátce zaměstnancem družstva Moděva, poté opět soukromě šil (Veverková, Irena. Výstavní činnost v Kladně v I. polovině 20. století. Slánský obzor. 2005, roč. 13, s. 79–94.)

30 Časopis *Svět sovětů* (1932–1938; 1945–1968) vydával Svaz přátel SSSR, později Svaz československo-sovětského přátelství.

31 Jednotná národní organizace mládeže, vznikla po 9. květnu 1945. Společně s dalšími národními organizacemi se v dubnu 1949 sloučila v Československý svaz mládeže.

datelství Družba dílo, nevím, ale literatura mě lákala víc než všechno ostatní, než politika, než novinářství, a tak jsem se rozhodl vstoupit do redakce nakladatelství, a zanechal všeho ostatního. Skupina 42 se umělecky rozpadla tlakem nové doby, nových hledisek, neschodou uměleckých názorů a konečně, chtěl jsem se také postarat o to, aby to, co jsem vykonal v protektorátě, a co jsem v té době nemohl svobodně vydat, konečně vyšlo. Tak v r. 1945 jsem vydal již zmíněných Sedm kantát, v roce 1946 knihu básní Ódy a variace a téhož roku knihu básní Limb a jiné básně, které vyšly v nakl. Stýblo.

V roce 1946 na pozvání ministerstva informací jel do Paříže, kde měla být výstava moderního mladého českého malířství. Byl jsem tam měsíc.

V roce 1946 (?) jsem byl zvolen za mladé spisovatele do výboru Syndikátu českých spisovatelů. Tímto Syndikátem jsem byl na jaře r. 1948³² poslán na studijní cestu do Anglie spolu s Ar. Vaněčkem³³ a Iv. Blatným.³⁴

V roce 1946 až 1947 jsem napsal knihu básní Dny v roce, kterou vydalo v r. 1948 nakl. Borový.

V roce 1949 jsem opustil zaměstnání v Družstvu Dílo. Můj odchod byl klasifikován jako dobrovolný, ale podstatu tvořila nedůvěra v moji ideologickou vyspělost, podporovaná několika články³⁵ v Tvorbě proti mým knihám.

V únoru 49 jsem se oženil s Bělou Helclovou, úřednicí, zaměstnanou v nakl. Brázda. Její politická příslušnost: KSČ od r. 1946. Její soubor Jiří Helcl je taktéž členem KSČ. Matka, vdova B. Helclová je bezpartijní.

Prosím, aby mně byla odpuštěna nedokonalost tohoto mého životopisu, rád odpovím na všechny eventuelní dotazy, nyní však víc schopen nejsem, mám hlavu, jako by mi do ní někdo nasypal žhavé uhlí.

Popis dokumentu:

Strojopis, listy formátu A4 bílé barvy, bez datace, v pravém horním rohu rukou psané stránkování modrou pastelkou (12) překryté červeným razítkem s číslem stránky (12), pod tím rukou dopsané jiné stránkování tužkou (7). V textu je několik ručně psaných oprav modrozeleným inkoustem a podržení modrou tužkou.

32 Odjezd na konci března 1948. Viz Ivan Blatný: *Texty a dokumenty 1930–1948*, Brno, Atlantis 1999.

33 Arnošt Vaněček (1900–1983), prozaik, překladatel.

34 Ivan Blatný (1919–1990) požádal v Británii o politický azyl a již se do Československa nevrátil.

35 Viz např. Jan Štern „Zběhnutí od praporu“, *Tvorba* 17, 1948, č. 25, s. 496–497.